



עלון שבועי נחלת סדר

חידושי תורה בזרן הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת סדר" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת וישב תשע"ב

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
או למייל chagitben@neto.net.il וכן בת.ד. 41072 ירושלים.

הנושא: קליפת עשו וישמעאל וביטולן

דברים בלי נשמע קולם, אלא שכל חמש ההרגשות שבאדם בטלות לבחינת השכל והמוח. וכמו שסיפר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה, שבאשר היותו בנעוריו חלש ורוקק דם רח"ל לקחחו כ"ק זקני אדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק להיות מתפלל בראש השנה עמו בחדרו שעל יד בית המדרש הגדול, וראה אותו מתפלל שמונה עשרה בראש השנה ברכות ותקיעות, בלי שום תנועה והתפעלות אלא שהיו פניו בוערות כלפידים. ע"כ.

נמצא, כי ישנן שתי דרכים בעבודת ה', האחת מתוך חיות והתלהבות, על דרך הכתוב (שיר השירים ח, ו) "רשפיה רשפי אש שלהבת יה". וכמובא בזוה"ק (כי תצא דף ריט): כיון שאמר מילה חדא דאורייתא, הא נהורא דליק ולא יכלון אינון לאשתככא ומתנענען לכאן ולכאן וכו'. ע"כ. והשניה, מתוך התאפקות ללא התפעלות חיצונית אלא אש פנימית היוקדת ואינה נראית כלפי חוץ.

ומעתה יש לומר שבזה נחלקו אחי יוסף עם יוסף, כי יוסף הנקרא "שור" והיה עובד את הבורא מתוך אש והתלהבות. אולם האחים חלקו עליו וסברו שאל לו לאדם להראות את התלהבותו כלפי חוץ, אלא עליו להתנהג כ"חמור דקדושה" – עבודת ה' מתוך התאפקות ללא ביטוי חיצוני.

וזהו שיעקב אבינו מכנה את יוסף בברכותיו "שור": "כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו שור" (ויחי מ"ט, ו). ומובא במדרש הגדול: "וברצונם עקרו שור" – זה יוסף, שנאמר "בכור שורו הדר לו". ע"כ. והיינו, עיקר מלחמתם של האחים ביוסף היתה על התנהגותו כ"שור", כלומר, שעובד את ה' בהתלהבות דקדושה ופעולות חיצוניות, ודעתם היתה שאין זו הדרך הנכונה בעבודת ה'.

אולם האמת היא ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים", ואותם צדיקים העובדים את ה' מתוך התלהבות דקדושה, הרי הם מבטלים את קליפת עשו שהיא שור דטומאה. ואילו אותם צדיקים העובדים את ה' מתוך שכל ומה, מבטלים את

עשו וישמעאל, הם שתי קליפות של טומאה המתנגדות ונלחמות נגד עם ישראל. כמו שכתב בספה"ק שם משמואל (מקץ, חנוכה ליל ז', תרפ"ג): חמור הוא קליפת ישמעאל ... שור הוא קליפת עשו וכו'. עכ"ל. ובמקום אחר (וישלה, תרע"ד) כתב וז"ל: הנה איתא ב"מגלה עמוקות" דהא שהלך עשו להתחתן בישמעאל היתה עצה רעה לבוא על יעקב משני צדדים, מצד הימין ששם שורש קליפת ישמעאל, ומצד שמאל זה עשו, תרין גזרין בישין שור וחמור. עכת"ד.

נמצא, כי קליפת ישמעאל היא כנגד החמור ואילו קליפת עשו היא כנגד השור.

ויש לפרש, כי החמור עניינו קרירות, וכדברי חז"ל (שבת נג): "חמרא אפילו בתקופת תמוז קרירא ליה". והיינו, קליפת ישמעאל פועלת ביהודי לקררו בעבודת ה'. לעומת זאת, קליפת עשו שהיא כנגד השור הנגחן היא פועלת לחמם את היהודי לעבירה.

וכתב בילקוט ראובני (דברים עמוד 89) בשם ספר עשרה מאמרות וז"ל: אמרו באגדה, העגל היה מחציו כלפי ראשו שור, וכלפי זנבו היה חמור. ולכן זהו הסוד "לא תחרוש שור וחמור יחדיו". ע"כ.

כלומר, שבחטא העגל התחברו שתי הקליפות של עשו וישמעאל יחדיו וגברו על עם ישראל, ומחמת כן נתקררו בעבודת ה' מחד, והתווספה בהם התלהבות לענייני טומאה מאידך, כמו שנאמר (כי תשא ל"ב, ו) "ויקומו לצחק".

אולם כשם שיש שור וחמור דקליפה – עשו וישמעאל, יש לעומתם שור וחמור בקדושה, וכמו שמצינו שיוסף נקרא "שור" ואילו יששכר נקרא "חמור". ונבאר:

כתב בספה"ק שם משמואל (קרח, תרע"ד) וז"ל: דידוע שיש שני אופני העבודה, יש עבודה בהתלהבות ובהתפעלות הנרגשת ונראית לעינים ובהלל ושיר שהוא מכוחות הלב, ויש עבודה למעלה שהיא בחינת השכל והמוח, וידוע שהמוח הוא קר, וההתפעלות הבאה מצד המוח איננה נרגשת וניכרת לזולתו ואין אומר ואין

קליפת ישמעאל. ולכן רק יוסף בכוחו להילחם ולנצח את עשו הרשע.

וכמו שכתב בפירוש אור החמה (על הוזה"ק פרשת כי תשא דף קצב:) לפרש את דברי יעקב: "ויהי לי שור וחמור", היינו שקליפת עשו המשולה לשור וקליפת ישמעאל המשולה לחמור, היו כפופים תחתיו ונשלטים על ידו.

ומובא במדרש (בר"ר עה, יב:) דבר אחר, "ויהי לי שור וחמור", שור זה יוסף שנאמר (וזאת הברכה ל"ג, י"ז) "בכור שורו הדר לו". חמור זה יששכר דכתיב (ויחי מ"ט, י"ד) "יששכר חמור גרם". ע"כ. נמצא כי באמירת "ויהי לי שור וחמור", התכוין יעקב להסביר הכיצד שולט הוא על הקליפות הטמאות – שור וחמור, על ידי "שור וחמור" – יוסף ויששכר.

ויש לפרש, שלכן אמר יהודה לאחיו: "מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו, לנו ונמכרנו לישמעאלים", היינו נשלח את יוסף אל הישמעאלים, ויביט עליהם אשר כוחם נובע מקליפת החמור, ויבין שבכדי לבטלם יש צורך לעבודת ה' של קרירות מתוך שכל ומח.

לאור דברינו נבוא ונבאר את דברי חז"ל (פסחים נו.): אמר רבי שמעון בן לקיש: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם", ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה, אמר: שמא חס ושלוש יש במיטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

אלא כתב הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב ז"ע בספרו מגיד תעלומה (עמ"ס ברכות ה.): יש קליפות ימניים מצד ישמעאל, ושמאליים מצד עשו. ובהתעצלו ממצות עשה יתגברו הימניים ח"ו, ובעברו הלא תעשה יתגברו השמאליים. וקריאת שמע יש בסגולתה, בקבלת עול מלכות שמים, להרוג הימנים והשמאליים. וזהו חרב של ב' פיות להרוג ב' צדדים, כמו דאת אמר "יפול מצדך אלף ורבה מימיניך".

נמצא, כי בסגולת קריאת שמע להכרית הן את קליפת עשו (ובדרך רמז יש לומר "והיה בית עשו לק"ש לק"ש ראשי תיבות: לקרוא קריאת שמע). והן את קליפת ישמעאל, על פי זה יש לומר, כשרצה יעקב אבינו לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו השכינה, חשש שמא נכשלו במצוות עשה ועל ידי זה קליפת ישמעאל שולטת בהן, או שמא נכשלו במצוות לא תעשה וקליפת עשו שולטת בהן, על כך ענו לו השבטים באמירת קריאת שמע שעניינה קבלת עול מלכות שמים וקיום המצוות, ועל ידי כך ביטלו את קליפת עשו וישמעאל.

עתה אחר שנתגלה לנו כוחן הרע של עשו וישמעאל נבין את חשיבות התפילה בבית הכנסת, וכמו שכתב בספה"ק אור החמה (על הוזה"ק פרשת בשלח דף נט:) בשם מהר"א גאלאנטי וז"ל: כי בבית הכנסת לא יבוא שם ערל וטמא, ואחר שנתכסה בבית הכנסת מאויר קדוש שבבית הכנסת,

גם בעלייתו הולך ומתכסה מעיני החיצוני ואין לו בו אחיזה וזהו שאמר "דלא יסטא לימינא" דהיינו קליפת ישמעאל, "ולשמאלא" דהיינו קליפת עשו שהוא מסטרא דשמאלא. ע"כ.

ונראה לומר בדרך דרוש, מצינו שני חילוקים (הנוגעים לענייננו) בין בית המקדש הראשון לבית המקדש השני. האחד, הגמרא ביומא (כא:) מביאה, שהאש בבית ראשון שהיתה על גבי המזבח היתה רבוצה כארי, ואילו בבית שני היתה רבוצה ככלב. וחילוק נוסף בענין הצורך ב"כלאי עורב" (טבלאות של אמה היו עושים, והן חדין כסכין סביבותיהם, ומסמין חדין ככולן, ומחפין בהן גגו של היכל למנוע את העורבים מלישב. רש"י שבת צ. וכיוצא בזה ברש"י מסכת מועד קטן ט. ובמסכת ערכין ו.). וכתוב התוס' (שבת שם) בשם הערוך, דבמקדש ראשון מפני רוב קדושה שהיתה בו לא הוה צריך כלאי עורב, שלא היו באים בו עורבים (ועיי"ש בתוס' שחולקים על הערוך).

ומביא בספה"ק בני יששכר (מאמרי שבתות מאמר א' סימן י"), שקליפת עשו נקראת "עורב" (עין בספר קרניים בתחילתו) וקליפת ישמעאל נקראת "זרזיר", כמובא במסכת בבא קמא (צב:), כשעשו לקח אשה מבנות ישמעאל, "לא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב". יעו"ש דבריו.

ויש לומר, כי בית המקדש הראשון אשר בו האש רבוצה כארי, מסמל על התגברות כארי לעבודת הבורא, לכך זכו שקדושתו היתה גדולה ולא היה לעורב רשות לישוב עליו. אולם בבית המקדש השני שחסרה מעלה זו, כבר לא היתה קדושתו גדולה ויכול היה העורב לישוב עליו.

ולפי זה יש לומר, כי גם לגבי קדושת בית הכנסת, רק הזוכה להתגבר כארי ולהשכים לבית הכנסת, הוא הזוכה שבית הכנסת יועיל עבורו לבל ישלטו בו קליפת ישמעאל ועשו.

ונסיים בדבריו חוצבי הלהבות של תלמיד הגר"א בספר "קול התור" (פרק שני חלק ב' אות ב'): "התפקיד הכללי של שני המשיחין, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד יחד בכל הדורות, הוא הגנה ומלחמה נגד שלושת ראשי הקליפות: עשו, ישמעאל וערב רב. תפקידו המיוחד של משיח בן יוסף נגד עשו קליפת השמאל, ותפקידו המיוחד של משיח בן דוד נגד ישמעאל קליפת הימין, ושניהם יחדיו נגד עשו וישמעאל שהם שור וחמור דטומאה. ההזדווגות של עשו וישמעאל הוא ע"י ארמילוס שר הערב רב ויכולה להחריב את ישראל ואת כל העולם רח"ל. עיקר השאיפה של הערב רב הוא לזווג את עשו וישמעאל ולהפריד בין שני המשיחין וכאן ובוה עיקר עבודתנו ומלחמתנו אנו לשבר ולמגר את כוח הערב רב, קליפת ארמילוס הרשע, מישראל".

נמצא, כי עתה אנו בגלות הערב רב אשר כוללת בתוכה הן את קליפת ישמעאל והן את קליפת עשו, ועל ידי שנשכים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, נזכה לבטל את קליפתם ונזכה לביאת משיח צדקנו – משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, אמן ואמן.

העלון לעילוי נשמת מו"ר סבי יצחק בן ורדה ת.ג.צ.ב.ה

ניתן להשיג את הספר נחלת שדה על הומש בראשית בטלפון: 050-4145482